

Становище

От доц. д-р Мариела Гемишева, НХА

Върху дисертационен труд на гл. ас. д-р Биляна Калоянова на тема:

**„Основни творчески и концептуални подходи в системата на
интериорния дизайн през XX и XXI век“**

По процедура за присъждане на научна степен „доктор на науките“ в
област на висше образование 8. Изкуства шифър 8.2. Изобразително
изкуство.

Департамент „Дизайн“, НБУ

София 2023

Дисертационният труд е обсъден и допуснат до защита от разширен състав на съвета на департамент "Дизайн", Нов български университет.

Дисертационният труд е с общ обем от 200 страници, състои се от увод, три глави, заключение и терминологичен речник. Библиографската справка съдържа 41 източника, от които 13 на български език и 28 на английски език. В приложенията са включени и описани 111 изображения, като визуалният материал е неразделна част от теоретичното изследване.

Освен необходимия анализ на значимостта на дисертационния труд на тема „Основни творчески и концептуални подходи в системата на интериорния дизайн през XX и XXI век“, в научно и научно-приложно отношение бих искала да обърна внимание на професионалните интереси и авторските изяви на кандидата:

Авторът впечатлява с изследователските си интереси в областта на съвременния дизайн - интериорен дизайн, история и теория на дизайна, концептуален дизайн, еко дизайн, устойчив дизайн и съвременно изкуство. От творческата биография бих искала да цитирам и обърна внимание на следните изяви:

- 2022 г. Гост лектор в ESART – Escola Superior de Artes Aplicadas, Кастело Бранко, Португалия. Програма за преподавателска мобилност ЕРАЗЪМ +;

- 2021 г. Самостоятелна изложба "Акварелни писма", галерия "Лампион", Дом на културата "Средец", ул. Кракра 2А, София;

- 2020 г. Участие в творческа резиденция в Барселона - Art Hostal x NBU;

- 2019 г. Водещ дизайнер на изложбената експозиция "България - Япония. Наследството на цивилизациите" – проект, финансиран от Културния институт при Министъра на външните работи и реализиран съвместно с Посолството на Япония в България;

- 2017 г. Участие в THE ARTBOX PROJECT BASEL 2017, Базел, Швейцария.

Що се отнася до отбелязаните участия в научни конференции (а те са впечатляващ брой) и публикации, спирам вниманието си на публикуваните монографии, които намирам за важни в научно и научно-приложно отношение. Тези изследвания имат съществен принос към теорията и практиката на съвременния интериорен (концептуален и устойчив) дизайн, където смятам, че е много добре изяснена симбиозата и взаимодействието между структура, конструкция и функционалност.

- Калоянова, Биляна (2022). Структурен подход в интериорния дизайн през XX век. София : [Изд. авт.] ISBN - 978-619-188-800-9 COBISS.BG-ID – 53185288

- Калоянова, Биляна (2016). Концептуален и устойчив дизайн. София : Фонд. Литературен вестник, ISBN - 978-954-9602-49-4 COBISS.BG-ID – 1285279204

Обоснованост на целите и задачите в дисертационния труд

Обект на настоящата дисертация са основните подходи в системата на съвременния интериорен дизайн. Предмет на изследването са генезисът, развитието, визуалните характеристики и теоретичните концепции на основните подходи в системата на интериорния дизайн, както и тяхната еволюция от началото на XX век до наши дни. Аналитично са проследени основните практики, концепциите и визуалния език в контекста на историческия период, в който те се зараждат и развиват.

Съществен принос на тази дисертация е синтезирането на терминологичен речник на основните дефиниции, свързани с дизайнерските подходи в съвременния интериор. Намирам този речник за изключително важен и оперативен в работата както на съвременните дизайнери в професионалните им практики, така и за анализаторите на съвременната архитектура и дизайн.

Цитирам в съкратен вариант следните изведени термини:

„Абстрактен дизайн. Абстрактният дизайн е категория от декоративния дизайн подход, която принадлежи изцяло на дизайна на XX и XXI век. В никой стил преди този период не присъства абстрактната форма на дизайн и това е така, защото, както е известно, абстракцията като творчески подход се развива през 20-те години на XX век. Исторически погледнато, влиянието на школата Баухаус е в посока адаптирането на абстракцията към структурния подход.

Геометричен дизайн. Както самото му име подсказва, това е декоративен дизайн, базиран на геометрични фигури, форми и патерни.

Декоративен подход. Декоративният дизайн подход е основен инструмент на творците в цялата история на визуалните и приложните изкуства. За разлика от структурния и устойчивия подход, чиито зараждане и развитие са строго определени от конкретни процеси, протичащи в обществото и културата на XX и XXI век, декоративният е визуалният език на човечеството, проследим хиляди години назад.

Дизайн за околната среда (design for environment, DfE). Фундаментът на това определение е свързан с поемането на отговорност, още при проектирането, за последствията, които конкретният обект оказва върху околната среда доколко, доколкото това е в компетенциите и контрола на дизайнера. Съвременните изследователи на дизайна определят термина „дизайн за околната среда“ (DfE) като синоним на еко дизайн, като в същността на това определение се включва и внимателното обмисляне на обстоятелствата, свързани със здраве, безопасност и енергийна ефективност.

Натуралистичен дизайн. При този тип дизайн декорацията повтаря точно природната форма. Тя е изкопирана и изглежда реалистично. Декорацията може да бъде триизмерна – резба, пластика, скулптурна форма, 3D принтиран обект, както и двуизмерна – рисунка, принт, патерн.

Ре-дизайн. Дизайн метод на творческа манипулация на съществуващ дизайн обект, често с декоративен подход и понякога с иронично послание. Въведен като практика от Алесандро Мендини през 1970-те, методът има многопластово значение в постмодерния дизайн.

Реди мейд дизайн. Усвояване в дизайн практиката на реди мейд подхода на Марсел Дюшан. Състои се основно в разпознаване на готови обекти и трансформирането им в предмети с различна функция или с различно визуално звучене в сравнение с изходните обекти. Често произведенията са компилация, асамблажи от различни обекти. В някои форми се използват и материали, взети директно от природата.

Стилизиран дизайн. Този тип декоративен дизайн, също както и натуралистичният, е инспириран основно от природни форми и ги наподобява. Тук обаче те са стилизирани или опростени и адаптирани за конкретния дизайн, а не копирани буквално. Стилизацията предлага различна визуална интерпретация на базовата форма, при която източникът на вдъхновение е ясен, а основните компоненти остават разпознаваеми в по-малка или по-голяма степен.

Структурен дизайн подход. Структурният дизайн подход е един от основните подходи за проектиране, като концептуално е основан на принципите на функционализма. Този подход може да бъде най-лесно определен чрез отрицанието – изключването и липсата на всякакви декоративни елементи в интериора, на всякакъв орнамент в дизайна, изчистването на формата до строга геометрия. Както подсказва и неговото име – значима тук е структурата, конструкцията и функционалността. Този подход е водещ при създаването на интериори с минималистичен изказ и функционалистично звучене, с ясно отличими материали.

Устойчив подход. Устойчивият подход е съвременен дизайн инструмент, който се отнася до всеки етап от проектирането и създаването на продукти, материали и пространства, така че те да отговарят на основните принципи на устойчивото развитие. Устойчивият дизайн подход съдържа в своята същност концепциите за еко дизайн и зелен дизайн, като много често и трите определения се използват за означаването на идентичен в своята същност процес.

Ъпсайклинг/Upcycling. Съвременно популярно понятие в контекста на устойчивия дизайн подход. Отнася се до дизайн обекти, създадени по методика на реди мейд или ре – дизайн. “

Авторът борави много добре и с избраната методология и методика на изследване. Дисертационният труд синтезира аналитични, исторически и оценъчни методи, чрез които успешно интерпретира, тълкува, обобщава, оценява, конкретизира и класифицира основните изследователски тези.

Специално обръщам внимание на приложения системен анализ. Цялостните системи са изследвани и във връзка със социокултурните особености на конкретния исторически период и обществените процеси, протичащи в него. Те оказват влияние за формирането на визуалния знак в дизайна, разбирането за водещ наратив при проектирането (например функционален, концептуален, устойчив) и изграждането на фундаментите на интериорния дизайн днес. Изследвана е историята на формирането и развитието на всеки подход в конкретния му времеви период. Проучени са исторически факти и

събития, като е открито значението им за формирането и развитието на всеки изведен в дисертацията подход. Сравнителният анализ, като метод за изследване и анализиране на визуални, композиционни, функционални и концептуални параметри на взаимодействие, е конструктивно приложен при проследяването на теоретичните конструкции в специализираната и научната литература.

В дисертацията са представени и най-съвременните, основни и водещи концептуални дейности – практики, които участват във формирането на съвременния визуален език като основен иновативен метод за **устойчив дизайн подход**.

Настоящият дисертационен труд обогатява теорията на дизайна, като въвежда в научната терминология понятието „дизайн подход“ в неговата пълнота - едновременно като концептуален фундамент и практически инструмент. Така изследването е стойностно както за теоретичните и изследователите на дизайна, така и за практиците интериорни дизайнери.

Заклучение и предложение :

Дисертационният труд представлява завършено и пълноценно научно изследване, имащо както теоретично, така и важно практическо значение. Той отговаря на всички изисквания за научен труд и заслужава изцяло положителна оценка.

Предлагам на уважаемото Научно жури да присъди на гл. ас. д-р Биляна Калоянова научната степен „доктор на науките“.

Доц. д-р Мариела Гемешева
Май 2023, София